

*Vznik a vývoj
psychologie práce*

Jana Petříková

...na počátku bylo slovo...

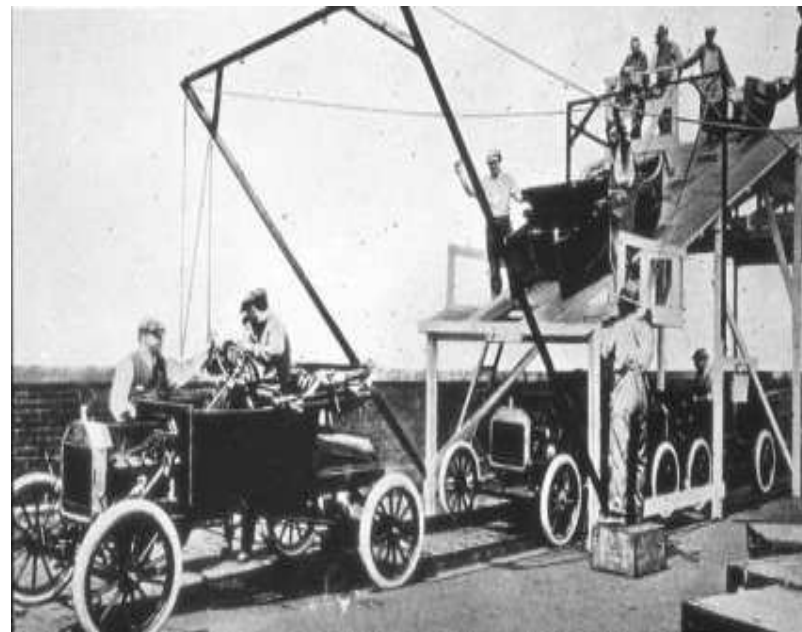
*...na počátku
psychologie práce*

...bylo slovo...

PSYCHOTECHNIKA

Pojem psychotechnika...

- ❖ se stal symbolem pro **první etapu psychologie práce**
- ❖ s největším rozvojem ve 20. letech 20. století
- ❖ jehož hlavním přínosem byl rozvoj psychodiagnostiky

Připomeňme si

- ❖ počátek 20.století je obdobím **mechanizace**
- ❖ tato léta jsou poznamenána rozmachem průmyslu; zejména se rozvíjí **strojová a pásová výroba**
- ❖ *rozhodujícím činitelem pro kvalitu výroby a činitelem odpovědným za chyby a selhání však zůstává v první řadě **lidský faktor***
- ❖ a od toho zde byla psychotechnika...

Pojem psychotechnika zavedl ...

- ❖ **William STERN**
- ❖ aby jím označoval **práci s lidmi**
- ❖ a odlišil ji tak od *psychognostiky*, tedy poznávání lidí

Pojem psychotechnika přejal...

- ❖ harvardský profesor Hugo **MÜNSTERBERG**
- ❖ zrozenec z roku 1863
- ❖ v roce 1910 přednášel pohostinsky psychotechniku v Berlíně
- ❖ v roce **1912 vydal knihu „Psychologie und Wirtschaftsleben“** = Ψ a hospod. život, první systematické pojednání o psychotechnice

- ❖ v roce 1914 vydal knihu „Grundzüge der psychotechnik“ = Základy psychotechniky
- ❖ **psychotechniku vymezil široce** jako psychologii užitou pro řešení problémů zdravotních, sociálních, zdravotnických, národohospodářských, právních, uměleckých i vědeckých
- ❖ v roce 1916 HM zemřel

Psychotechnika však žila dál...

- ❖ jejím obsahem se rozuměly především **4 oblasti**:
 1. *zjišťování schopností čl. a výběr uchazečů pro různá povolání*
 2. *pracovní příprava, výcvik a výchova*
 3. *racionalizace práce a pracovního prostředí*
 4. *rozbory práce a pracovní studie*
- ❖ dodnes hlavní náplň psychologie práce...

...popularita psychotechniky vzrostla během 1.světové války

- ❖ kdy se rozšířila především do dvou zemí:
 - **Německo:** tvorba psychotechnických zkoušek pro **výběr řidičů a pilotů**
 - **USA:** vyvíjení skupinových **testů inteligence pro ozbrojené síly**

*...šířila se vlna zakládání
psychotechnických ústavů...*

- ❖ první vlaštovkou bylo založení Psychotechnické laboratoře při VŠ technické v Drážďanech
- ❖ odtud se podíleli na vývoji psychotechniky v Československu Walter Blumenfeld, Ewald Sachsenberg a jeho český dlouholetý spolupracovník Jan Doležal

...a přišla i do země koruny české...

- ❖ český **Psychotechnický ústav** při VI. odboru Masarykovy akademie práce byl založen v roce 1920 (Růžek, Forster, Lörsch, Šeracký)
- ❖ v roce 1932 je založen **Ústřední psychotechnický ústav** (spoluzakládá ministerstvo školství, řídí prof. Šeracký)
- ❖ v roce 1938 vzniká **Ústav lidské práce** (zakládá Česká akademie technická, řídí doc. Doležal)
- ❖ v letech 1947-51 existoval **Československý ústav práce** (zakládá ministerstvo práce a soc. péče, řídí dr. Fišer)
- ❖ další významná jména jsou Váňa, Lancová, Říha, Stejskal, Růžek a Stavěl

...a tak

- ❖ *těžištěm psychotechnické činnosti v ČSR byl výběr pracovníků (oblast průmyslu a dopravy) a poradenství pro volbu povolání a studia*
- ❖ celosvětově nezáměrně docházelo ke **zúžení psychotechniky na výběr zaměstnanců**
- ❖ **posuzování ne-/vhodnosti uchazeče na pracovní místo se často redukovalo na jediné kritérium: IQ**
- ❖ v důsledku toho došlo k roztržce mezi psychotechnikou a teoretickou psychologií
- ❖ proto po druhé světové válce již hovoříme o psychologii práce, posléze práce a organizace

Další poválečný vývoj

- ❖ se lišil v zemích „imperialistických“ a socialistických; především v důsledku tržně kapitalistického versus socialisticky centrálně plánovaného hospodářského pozadí, v němž se práce odehrávala
- ❖ blíže viz Štikar a kol. *Psychologie ve světě práce*, str. 40-46